

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

ความเป็นมา

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ชุดที่มีนายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธานกรรมการ ได้เสนอต่อประธาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๐ เพื่อให้พิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ และประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติบรรจุเพิ่มเติม เป็นเรื่องด่วน ในระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๔๑/๒๕๖๐ วันศุกร์ที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ ซึ่งในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๗/๒๕๖๐ วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐ ที่ประชุม พิจารณาแล้วเสร็จลงมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่ถึง ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบตามที่คณะกรรมการการวิสามัญเสนอ สาระสำคัญมีดังนี้

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๑๒๓ ก วันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐ หน้า ๑

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน

เหตุผลในการประกาศใช้

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๓๐ (๑๐) มาตรา ๒๔๖ มาตรา ๒๔๗ และมาตรา ๒๖๗ บัญญัติให้มีการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อกำหนด คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา การพ้นจากตำแหน่ง หน้าที่และอำนาจ ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ความเห็น และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องที่จะใช้ ประกอบการพิจารณาและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไป และดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามเป้าหมาย โดยการดำเนินการดังกล่าวมีความจำเป็นต้องมีการกระทบหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ ของบุคคลบางประการ และเป็นไปเท่าที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ ประกอบกับเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากล เกี่ยวกับกระบวนการได้มาซึ่งกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ต้องมาจากความหลากหลายของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๔ หมวด และบทเฉพาะกาล มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๖๗ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ พระราชบัญญัติระเบียบ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ และมีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๖๐ เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาคความต่อเนื่องในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๐ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา ๓)

บัญญัติความหมายของคำว่า “สิทธิมนุษยชน” “คณะกรรมการ” “กรรมการ” “สำนักงาน” “เลขาธิการ” “พนักงานเจ้าหน้าที่” (มาตรา ๔)

๑. หมวด ๑ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา ๘ – มาตรา ๓๒)

๑.๑ กำหนดให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการ จำนวนเจ็ดคน จากผู้เป็นกลางทางการเมืองและมีความรู้และประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เป็นที่ประจักษ์เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี ในแต่ละด้านตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยแต่งตั้งด้านละหนึ่งคนแต่จะเกินด้านละสองคนมิได้ และมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๑.๒ กำหนดให้คณะกรรมการสรรหา ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ

๑.๓ คณะกรรมการสรรหาจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และปราศจากอคติทั้งปวง และอย่างน้อยกระบวนการสรรหาจะต้องมีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๑.๔ ผู้ที่ได้รับการสรรหาเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการ ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

๑.๕ กรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว และพ้นจากตำแหน่งได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัตินี้

๑.๖ ในการดำรงตำแหน่งของกรรมการต้องไม่รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย และนิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจหรือกิจการหรือจดทะเบียนสาขาอยู่ในหรือนอกราชอาณาจักร

๑.๗ กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา และการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของคณะกรรมการต้องเป็นไปโดยสุจริต กล้าหาญ และปราศจากอคติทั้งปวง โดยคณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๑.๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ให้กรรมการและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

๒. หมวด ๒ การดำเนินการตามหน้าที่ของคณะกรรมการ (มาตรา ๓๓ – มาตรา ๔๖)

๒.๑ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้คณะกรรมการดำเนินการโดยมุ่งหมายที่จะส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นระบบและให้เฝ้าระวังและติดตามเหตุการณ์หรือสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศอย่างต่อเนื่อง และให้คณะกรรมการดำเนินการโดยการประสานหรือแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐ องค์กรเอกชน และภาคประชาสังคม

๒.๒ เมื่อคณะกรรมการทราบว่ามีกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น ให้ตรวจสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและทำความจริงให้ปรากฏโดยไม่ล่าช้า และเปิดโอกาสให้ผู้ร้องเรียนหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องชี้แจงและแสดงพยานหลักฐานประกอบคำชี้แจงของตนได้ตามสมควร ซึ่งมีอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๒.๓ การละเมิดสิทธิมนุษยชนเรื่องใดเป็นความผิดอาญา หากผู้เสียหายไม่สามารถกล่าวโทษหรือร้องทุกข์ได้ ให้คณะกรรมการหรือมอบหมายผู้ดำเนินการแทนมีอำนาจร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแทนผู้เสียหาย

๒.๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๖ ห้ามคณะกรรมการรับเรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า มีลักษณะที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๒.๕ ให้คณะกรรมการจัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ ประจำปีให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีปฏิทิน

๒.๖ ให้คณะกรรมการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ในการสรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ

๒.๗ ห้ามเปิดเผยข้อมูลที่ทำให้สามารถระบุตัวตนของผู้แจ้ง หรือผู้ร้องเรียน รวมทั้งข้อมูลข่าวสาร ที่ได้มาเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๓. หมวด ๓ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (มาตรา ๔๗ – มาตรา ๕๘)

๓.๑ กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นส่วนราชการและมีฐานะ เป็นนิติบุคคล อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ โดยมีหน้าที่และอำนาจตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๓.๒ ในการกำกับดูแลของสำนักงาน ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศในเรื่อง ต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๓.๓ ข้าราชการสำนักงาน ได้แก่ บุคคลที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ โดยให้คณะกรรมการออกมีข้อกำหนดทางจริยธรรมเพื่อใช้บังคับ แก่ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงาน โดยมีเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาและทำหน้าที่เป็นเลขานุการ และคณะกรรมการ

๓.๔ ให้คณะกรรมการเป็นผู้เสนองบประมาณรายจ่ายเพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของ คณะกรรมการและสำนักงานไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณหรือ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี และเมื่อผ่านบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้ว ให้สำนักงานจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการ และเผยแพร่ ให้ประชาชนทราบโดยทั่วไป

๔. หมวด ๔ บทกำหนดโทษ (มาตรา ๕๙)

๔.๑ ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๓๕ (๑) มาตรา ๔๐ วรรคสี่ หรือมาตรา ๔๔ โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือฝ่าฝืนมาตรา ๔๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่ง หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๕. บทเฉพาะกาล (มาตรา ๖๐ – มาตรา ๖๗)

๕.๑ ให้ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรง ตำแหน่งอยู่ในวันก่อนที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ แต่ให้ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าประธานกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่

๕.๒ ในการดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติให้เป็นไปตามกระบวนการและกำหนดเวลาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๕.๓ ให้เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนที่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงเป็นเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๕.๔ ให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๕.๕ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จนกว่าจะมีระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้

๕.๖ การดำเนินการใด ๆ ตามหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

นางสาวจุฬาพัฒน์ ช่างเกตุ / จัดทำ